

На основу члана 77. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 30/18 – др. закон и 47/18), као и чл. 32, 34. и 41. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18), члана 3. Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката („Службени гласник РС”, број 51/19), Министарство рударства и енергетике објављује

Обавештење да отпочиње израда Нацрта закона о изменама и допунама Закона о коришћењу обновљивих извора енергије, као и полазне основе за његову израду

1. Приказ проблема који закон треба да реши и њиховог узрока

Обновљиви извори енергије представљају један од кључних инструмената за обезбеђивање енергетске сигурности, смањење зависности од фосилних горива, заштиту животне средине и спровођење енергетске транзиције Републике Србије. Њихово коришћење је од посебног значаја за остваривање циљева утврђених Интегрисаним националним енергетским и климатским планом, као и за спровођење обавеза Републике Србије у оквиру Реформске агенде.

Важећи Закон о коришћењу обновљивих извора енергије успоставио је основни нормативни оквир за подстицање производње енергије из обновљивих извора, увођење аукција, статус купца-произвођача, гаранције порекла и рад заједница обновљивих извора енергије. Међутим, током примене закона указала се потреба за његовим даљим унапређењем, како би се обезбедило потпуно усклађивање са Директивом (ЕУ) 2018/2001 о промоцији коришћења енергије из обновљивих извора, односно RED II директивом, у делу гаранције порекла, купаца-произвођача, заједнице обновљивих извора енергије и сектор грејања и хлађења, као и усклађивање са релевантним деловима Директиве (ЕУ) 2023/2413, односно RED III директиве, који се односе на убрзање развоја обновљивих извора енергије, поступке издавања дозвола, просторно планирање у складу са обавезама из Реформске агенде.

Посебно је уочена потреба да се уреди брже, транспарентније и предвидивије издавање дозвола за пројекте обновљивих извора енергије, укључујући изградњу, ревитализацију, прикључење на мрежу и почетак рада постројења. У пракси постоји потреба за бољом координацијом надлежних органа, јаснијим роковима, успостављањем контактних тачака и већом доступношћу информација инвеститорима, грађанима и локалним самоуправама.

Такође, потребно је уредити просторно-енергетско мапирање подручја погодних за развој обновљивих извора енергије, као и могућност одређивања зона убрзаног развоја обновљивих извора енергије, уз пуно поштовање прописа којима се уређују планирање и изградња, заштита животне средине, заштита природе, заштита вода, еколошка мрежа и учешће јавности. Ово је важно како би се пројекти усмеравали ка подручјима у којима

се, на основу планских докумената и стручних подлога, не очекују значајни негативни утицаји на животну средину.

Поред тога, постоји потреба за унапређењем правила о гаранцијама порекла, тако да се омогући њихова примена не само за електричну енергију, већ и за друге видове енергије из обновљивих извора, укључујући гасове из обновљивих извора, биометан, водоник, као и енергију за грејање и хлађење. На тај начин се обезбеђује поузданије доказивање порекла енергије и већа транспарентност за крајње купце.

Потребно је унапредити и регулаторни оквир за гасове из обновљивих извора енергије, укључујући биометан и водоник, нарочито у делу статуса произвођача из обновљивих извора, гаранција порекла, мерења, достављања података и приступа транспортном, односно дистрибутивном систему природног гаса. На овај начин стварају се услови за развој нових облика производње и коришћења енергије из обновљивих извора, као и за постепену декарбонизацију сектора гаса.

Уочена је и потреба за даљим унапређењем положаја купаца-произвођача, заједница обновљивих извора енергије, укључујући могућност продаје вишкова произведене електричне енергије, складиштење енергије, заједничко коришћење енергије у зградама и боље дефинисање оквира јавних политика у циљу уклањања неоправданих административних и регулаторних препрека.

Посебан изазов представља повећање удела обновљивих извора енергије у сектору грејања и хлађења, као и стварање услова за интеграцију гасова из обновљивих извора енергије у системе природног гаса. Због тога је потребно прецизније уредити обавезе, мере, извештавање и услове приступа инфраструктури, уз поштовање принципа транспарентности, недискриминације и трошковне оправданости.

Сви наведени разлози указују на потребу измене и допуне законског оквира како би се обезбедило ефикасније коришћење домаћих обновљивих потенцијала, већа правна сигурност, бржа реализација пројеката, боља заштита животне средине, потпуно усклађивање са RED II директивом, усклађивање са релевантним деловима RED III директиве и спровођење обавеза Републике Србије у оквиру Реформске агенде.

2. Циљеви и очекивани ефекти закона

Основни циљ доношења Закона о изменама и допунама Закона о коришћењу обновљивих извора енергије јесте унапређење правног оквира за повећање удела енергије из обновљивих извора у бруто финалној потрошњи енергије, у складу са Интегрисаним националним енергетским и климатским планом и обавезама Републике Србије утврђеним Реформском агендом.

Посебан циљ закона је потпуно усклађивање националног законодавства са RED II директивом, као и усклађивање са релевантним деловима RED III директиве, нарочито у делу који се односи на убрзање поступака издавања дозвола, одређивање зона убрзаног развоја обновљивих извора енергије, просторно-енергетско мапирање, унапређење

система гаранција порекла, јачање улоге купаца-произвођача и заједница обновљивих извора енергије, као и повећање удела обновљивих извора у сектору грејања и хлађења.

Законом ће се уредити успостављање једне или више контактних тачака које ће подносиоце захтева водити кроз поступак издавања дозвола и олакшавати њихово спровођење. Очекује се да ће ова решења допринети већој транспарентности, ефикасности и временској предвидивости поступака, без нарушавања надлежности органа који одлучују у складу са посебним прописима.

Предвиђа се уређење рокова за поступке издавања дозвола за пројекте у зонама убрзаног развоја обновљивих извора енергије, као и за пројекте ван тих зона, укључујући посебна правила за ревитализацију постојећих постројења, соларне електране на постојећим и изграђеним објектима, мала постројења и топлотне пумпе. На тај начин ствара се предвидивији оквир за инвеститоре, грађане, привреду и надлежне органе.

Закон ће створити основ за просторно-енергетско мапирање подручја потребних за остваривање националних циљева у области обновљивих извора енергије, као и за одређивање зона убрзаног развоја обновљивих извора енергије кроз планске документе. Ово ће омогућити бољу координацију енергетског и просторног планирања, рационалније коришћење простора и усмеравање пројеката ка подручјима која су погодна за развој обновљивих извора енергије.

Очекује се унапређење система подстицаја за производњу електричне енергије из обновљивих извора, нарочито кроз јачање принципа транспарентности, конкурентности, недискриминације, трошковне ефикасности и интеграције обновљивих извора у тржиште електричне енергије. Предвиђа се да систем аукција буде усклађен са потребама стабилности електроенергетског система, трошковима интеграције у систем и тржишним сигнаlima цена.

Изменама закона разматра се и унапређење правила која омогућавају примену механизма сарадње у области обновљивих извора енергије, у мери у којој су релевантни за остваривање националних циљева, спровођење Интегрисаног националног енергетског и климатског плана и обавеза Републике Србије из Реформске агенде.

Значајан ефекат закона биће унапређење система гаранција порекла. Предвиђа се да гаранције порекла могу бити издаване за електричну енергију, гасове из обновљивих извора, укључујући биометан и водоник, као и за енергију за грејање и хлађење.

Законом ће се унапредити положај купаца-произвођача, укључујући њихово право да производе електричну енергију за сопствену потрошњу, складиште сопствено произведену електричну енергију, користе вишкове у режиму нето обрачуна или их продају на тржишту, у складу са законом. Такође ће се уредити услови за заједничко деловање удружених купаца-произвођача у истој згради и улога трећих лица у власништву, управљању, уградњи и одржавању производних објеката и уређаја за складиштење.

Предвиђа се и унапређење правног оквира за заједнице обновљивих извора енергије, укључујући мере за уклањање неоправданих препрека, приступ тржишту, могућност производње, потрошње, складиштења, продаје и дељења енергије у оквиру заједнице, као и учешће домаћинства, локалних самоуправа и других субјеката.

У сектору грејања и хлађења, закон ће обезбедити основ за утврђивање и праћење мера којима се повећава удео енергије из обновљивих извора, укључујући коришћење отпадне топлоте и расхладне енергије, примену високоефикасних технологија, топлотних пумпи, ефикасних система даљинског грејања и хлађења и других мера енергетске политике.

У области гасова из обновљивих извора енергије, очекује се уређење приступа системима природног гаса, укључујући обавезу оператора система да објављују техничке и друге услове прикључења, услове који се односе на квалитет гаса, притисак, одоризацију и трошкове прикључења, на основу објективних, транспарентних и недискриминаторних критеријума.

Применом закона очекује се убрзање развоја обновљивих извора енергије, смањење административних препрека, већа транспарентност поступака, унапређење правне сигурности, боља интеграција обновљивих извора у енергетски систем и тржиште, као и јачање поверења јавности у поступке планирања, одобравања и реализације пројеката.

3. Основна начела за уређивање друштвених односа у овој области

Полазећи од значаја обновљивих извора енергије за енергетску сигурност, заштиту животне средине, климатску политику и одрживи развој, измене и допуне Закона о коришћењу обновљивих извора енергије засниваће се на више кључних начела.

Прво начело је начело усклађивања са Реформском агендом и правним тековинама Европске уније у области обновљивих извора енергије. Законска решења треба да омогуће потпуно усклађивање са RED II директивом и усклађивање са релевантним деловима RED III директиве, у складу са планираном динамиком енергетске транзиције Републике Србије.

Друго начело је начело одрживог развоја, које подразумева да се развој обновљивих извора енергије спроводи уз уважавање економских, енергетских, еколошких и социјалних ефеката. Развој обновљивих извора енергије треба да допринесе смањењу емисија, већој сигурности снабдевања, заштити животне средине и праведној енергетској транзицији.

Треће начело је начело транспарентности, јавности и учешћа заинтересоване јавности. Поступци планирања, одређивања зона убрзаног развоја, издавања дозвола и доношења одлука треба да буду јасни, доступни и засновани на правовременом информисању јавности, уз поштовање прописа којима се уређују процена утицаја на животну средину, стратешка процена утицаја, заштита природе и планирање и изградња.

Четврто начело је начело ефикасности и временске предвидивости поступака. Закон треба да омогући поједностављене, убрзане и временски ограничене поступке за

пројекте обновљивих извора енергије, уз јасну улогу контактних тачака, бољу координацију надлежних органа и већу употребу дигиталних алата.

Пето начело је начело недискриминације и пропорционалности. Услови за издавање дозвола, прикључење, учешће на тржишту, коришћење система подстицаја, статус купца-произвођача и рад заједница обновљивих извора енергије треба да буду објективни, транспарентни, сразмерни и недискриминаторни.

Шесто начело је начело интеграције обновљивих извора енергије у енергетски систем и тржиште. Законска решења треба да уважавају стабилност и безбедност рада електроенергетског система, потребе развоја мреже, складишта енергије, флексибилности, трошкове интеграције у систем и тржишне сигнале цена.

Седмо начело је начело поузданости и спречавања двоструког рачунања у систему гаранција порекла. Гаранције порекла треба да буду тачне, поуздане, електронски вођене, заштићене од злоупотребе и усклађене са релевантним стандардима, како би крајњи купци имали јасан доказ о уделу или количини енергије из обновљивих извора.

Осмо начело је начело активног учешћа грађана, локалних заједница и привреде у енергетској транзицији. Закон треба да омогући развој купаца-произвођача, заједничке производње и коришћења енергије у зградама, заједница обновљивих извора енергије и нових модела финансирања и пословања.

Приликом израде закона користиће се подаци, смернице и циљеви садржани у Интегрисаном националном енергетском и климатском плану Републике Србије, Реформској агенди, стратегијама и програмима у области енергетике, као и релевантни делови правних тековина Европске уније у области обновљивих извора енергије, укључујући RED II директиву и релевантне делове RED III директиве који се односе на убрзање развоја обновљивих извора енергије, поступке издавања дозвола, гаранције порекла, производњу за сопствене потребе, заједнице обновљивих извора енергије, грејање и хлађење, гасове из обновљивих извора и механизме сарадње.

Позивамо заинтересовану јавност да достави писане предлоге и сугестије у вези са уређивањем горе наведених области које ће бити предмет уређивања Нацртом закона о изменама и допунама Закона о коришћењу обновљивих извора енергије у временском периоду од 22.06.2026. године до 07.07.2026. године на адресу електронске поште: oiie@mre.gov.rs.